

EVOKACE

Tony Iommi

IRON MAN

*Moje jízda s Black Sabbath
– nebem i peklem*

V O L V O X   G L O B A T O R

Tony Iommi

IRON MAN

Moje jízda s Black Sabbath

– nebem i peklem

Tony Iommi: Iron Man: My Journey through Heaven and Hell with Black Sabbath

Copyright © 2011 by Tony Iommi
Translation © Vít Malinovský, 2021

ISBN 978-80-7511-645-1
ISBN 978-80-7511-646-8 (epub)
ISBN 978-80-7511-647-5 (pdf)

Tony Iommi

Iron Man

Moje cesta s Black Sabbath

Z anglického originálu *Iron Man: My Journey through Heaven and Hell with Black Sabbath* vydaného nakladatelstvím Da Capo Press v roce 2012 v Cambridgi přeložil Vít Malinovský

Redakce Kristýna Jelínková

Odpovědný redaktor Michal Hrubý

Sazba a obálka Miloslav Krátký

Tisk Tisk Centrum Moravany

Vydalo nakladatelství Volvox Globator,

Bořivojova 99, Praha 3 – Žižkov, jako 70. svazek edice

Evokace,

celkově jako svou 1216. publikaci

Vydání první
Praha 2021

Adresa knihkupectví:
Volvox Globator, Štítného 16, Praha 3 – Žižkov

www.volvox.cz

Tjerku Lammersovi

Věnováno Marii, mé ženě a spřízněné duši.

Mé dceři Toni, jelikož je tou nejlepší dcerou, jakou si otec
může přát.

Mým zesnulým rodičům, kteří mě přivedli na svět.

ÚVOD

JAK CHUTNÁ HEAVY METAL

Psal se rok 1965, mně bylo tehdy sedmnáct a nastoupil jsem na poslední den do práce. Poté, co jsem v patnácti opustil školu, jsem dělal všechno možné. Tři nebo čtyři dny jsem pracoval jako instalatér, ale pak jsem to zabalil. Dělal jsem až do úmoru, vyráběl jsem stahovací kroužky na gumové hadice, ale při tom si jeden oddělá ruce. Potom jsem dostal místo v hudebním obchodě, protože jsem byl kytarista a hrál s místními kapelami, ale tam mě obvinili z krádeží. Já samozřejmě nic neukradl, ale čert je vem – stejně mě celou tu dobu nechali akorát uklízet ve skladišti. Nakonec jsem pracoval jako svářeč v jedné plechárně a tehdy nastal zásadní zlom: má nová kapela The Birds & The Bees měla vyrazit na turné po Evropě. Jen pro upřesnění, v tom důležitém okamžiku jsem ještě s The Birds & The Bees nevystupoval naživo, jen jsem se zúčastnil konkurzu poté, co má předchozí kapela Rockin' Chevrolets dala pádlo doprovodnému kytaristovi a nato se rozpadla. Rockin' Chevrolets byla má první opravdová kapela. Nosili jsme obleky z lamé a hráli staré rokenroly ve stylu Chucka Berryho a Buddy Hollyho. V okolí rodného Birminghamu jsme se těšili oblibě a pravidelně vystupovali. Dokonce i má první vážná známost Margareth Meredithová, sestra původního kytaristy, patřila do okruhu této party.

Hraní s Rockin' Chevrolets bylo fajn, ale evropské turné s The Birds & The Bees, to už byla profesionální liga. A tak jsem v pátek, v můj poslední den v roli svářeče, vyrazil domů na oběd a řekl mámě: „Já už zpátky nepůjdu. Skončil jsem tam.“

Ale máma byla proti: „Iommiové nikdy neutíkají od rozdělané práce! Vrátiš se a odpracuješ zbytek směny!“

Tak jsem šel. Vrátil jsem se zpátky do práce. Na lince vedle mě stávala ženská, která ohýbala kusy plechu na stroji, odkud šly ke

mně a já je svařoval. Tehdy však nepřišla do práce, a tak postavili k jejímu stroji mě. Byl to ohromný ohraňovací lis s chatrným pedálem. Strčili jste do něj kus plechu, sešlápli pedál a prásk! – dolů se spustil masivní razník a ohnul plech.

Nikdy předtím jsem na něm nepracoval, ale všechno šlo dobře až do okamžiku, kdy jsem na chvíli ztratil pozornost, možná jsem se trochu zasnul o nadcházejícím evropském turné. Vtom přišla děsivá rána, razník dopadl na moji pravou ruku. Když jsem instinktivně škulbl rukou zpátky, všiml jsem si, že mi ten prokletý lis sebral poslední články prostředníku a prsteníku. Z pahýlů trčely kosti. Pak už jsem jen kolem sebe viděl samou krev.

Odvezli mě do nemocnice, posadili v čekárně, ruku vložili do nějakého váčku a zapomněli na mě. Měl jsem pocit, že určitě vykrvácím. Potom tam někdo přivezl konečky mých prstů (v krabičce od sirek) a doktoři se mi je snažili přišít zpátky. Bylo už pozdě, stačily mezitím zčernat. Místo toho mi tedy vzali štěpy kůže z paží a implantovali je na pahýly prstů. Pořádně si s tím pohráli, aby zajistili, že se štěpy ujmou. A tak se začala psát nová kapitola rokenrolu.

Někteří lidé tvrdí, že ztráta článků mých prstů má na svědomí temný a tvrdý zvuk Black Sabbath, který se následně stal vzorem pro většinu pozdější heavymetalové tvorby. Hrát na kytaru konečky amputovaných prstů bylo opravdové peklo, a tak jsem musel úplně přepracovat svůj styl, aby mi hraní nepůsobilo takovou bolest. Proto začali Black Sabbath bezpochyby znít jako žádná jiná kapela předtím i potom. Ale že by heavy metal vznikl „díky“ mým ztraceným prstům? Tak to je asi trochu přitažené za vlasy.

Ale buď jak buď, ještě je spousta jiných věcí, o kterých budu vyprávět.

1 JAK JSEM SE STAL VLČETEM

Na heavy metalu jsem pochopitelně nevyrostal. V dětství jsem vlastně holdoval spíš zmrzlině – mí rodiče tou dobou bydleli nad zmrzlinářstvím mých prarodičů: Iommi's Ices. Děda s babičkou, říkal jsem jim dědo a babi, přijeli z Itálie do Anglie za lepším životním a otevřeli si zmrzlinářský krámk. Byl jako malá továrnička, ale na mě působil se všemi těmi nerezovými hrnci, v nichž se míchala zmrzlina, obřím dojmem. Byla to nádhera. Mohl jsem kdykoliv přijít a sám se obsloužit. Od té doby jsem nikdy nemlsal nic tak dobrého.

Narodil jsem se 19. února 1948 v porodnici Heathfield Road, kousek od centra Birminghamu jako jedináček Anthonyho Franka a Sylvie Marie Iommiové, rozené Valentiové. Než jsem přišel na svět, matka už byla dva měsíce hospitalizována s preeklampsií – to bylo dost možná znamení věcí příštích. Narodila se v italském Palermu jako jedno ze tří dětí vinařské rodiny. Babičku z její strany jsem nikdy nepoznal. Děda, ten se vracíval domů jednou týdně, ale když jste mladí, se starými ještěry tolik nevysedáváte, a tak jsem ho nikdy ani pořádně nepoznal.

Děda z otcovy strany byl veselý a štědrý chlapík, pro místní děti vždycky našel pár drobáků, a když jsem ho přišel navštívit, pokaždé mi dal půlkorunu. A také zmrzlinu. A salám. A špagety. Jistě si dokážete představit, jak rád jsem za ním chodil. Také byl velmi zbožný. Pravidelně chodil do kostela a každý týden tam posílal květiny a podporu.

Babi asi pocházela z Brazílie, protože se tam narodil táta. Měl pět bratrů a dvě sestry. Mírodiče byli katolíci, ale do kostela jsem je viděl jít snad jen jednou nebo dvakrát. Je zvláštní, že táta nebyl tak věřící jako děda, a já budu v tomhle nejspíš právě po tátovi. V kostele mě sotvakdo někdy viděl. Ani bych nevěděl, co tam mám dělat. V Boha teď sice věřím, ale do kostela mě nikdo nedostane.

Rodiče podnikali v obchodě na Cardigan Street v italské čtvrti Birminghamu, který dostali od dědy jako svatební dar. Děda měl kromě zmrzlinářství ještě pár dalších obchodů a také flotilu mobilních stánků s občerstvením. Když dorazily do města, připravily se a začaly opékat brambory a kaštiny, co zrovna nabízela sezóna. Děda byl také velmi zručný tesař a vyráběl si vlastní nábytek.

Když mi bylo asi pět, přestěhovali jsme se ze zmrzlinového království do domu na Bennetts Road v oblasti zvané Washwood Heath rozprostírající se v čtvrti Saltley, která je součástí Birminghamu. Měli jsme tam malý obývací se schodištěm vedoucím nahoru do ložnice. Jedna z mých prvních vzpomínek z toho místa se váže na mámu, která když mě snášela z těch strmých schodů, uklouzla a já pokračoval vzduchem až do tvrdého přistání na hlavu – na co také jiného, že. To mi už nejspíš také zůstalo...

Pořád jsem si hrál s cínovými vojáčky. Měl jsem jich celý regiment, k tomu pár malých tanků a dalších věcí. Táta byl jakožto tesař často pryč, pracoval tehdy na stavbě dostihového závodiště Cheltenham Racecourse. Pokaždé, když se vrátil domů, přinesl mi nějaké autíčko nebo něco podobného, a tak se má sbírka rozrůstala.

Jako dítě jsem býval trochu bojácný, a tak jsem si vždycky bral pod peřinu malou baterku, jak to ostatně dělá spousta dětí. Má dcerka dělá to samé. Tak jako já nikdy neusnula bez rozsvíceného světla a také jsme museli mít dveře do ložnice stále otevřené. Jaký otec, taková dcera.

Jedním z důvodů, proč jsem si nechal narůst knír, byla příhoda, která se kdysi odehrála na Bennetts Road. Jeden kluk ze sousedství tam chytal veliké pavouky, a i když mi dneska už nevadí, tehdy jsem s nimi měl docela problém. Říkalo se mu Bobby Votrapa, což pro něj bylo jméno jak vyšité. Jednou mě začal s jedním pavoukem pronásledovat, já se podělal strachy a začal uhánět po škvárovém chodníku, dokud jsem sebou praštil o zem a tu škváru si nezadřel do tváře a kolem rtů. Dodnes mám vidět jizvy. Děti mi začaly říkat Zjizvenec a já z toho měl pořádný mindrák.

K další jizvě jsem přišel zanedlouho po kauze pavouk při ohňostroji, když někdo vypálil rachejtli, která mi vletěla přímo do obličeje. Tahle jizva po letech zmizela, ale ta první se šklebila celé

mládí, dokud ji nezakryl knír.

Ještě když jsme bydleli na Bennetts Road, tak jsem vstoupil do vlčat. Vlčata jsou oddíly nejmladších skautů. Záměr byl v tom, že jsem chtěl jezdit na výlety, ale naši mě nechtěli pouštět, protože se o mě báli. Výlety také něco stály a rodiče tenkrát dělali za almužnu. Tak jsem si navlékl uniformu vlčat: šortky, podkolenky, košili, čapku a kravatu. Něco jako mladší vydání Anguse Younga.

S jizvami v tváři.

2 ITALSKÁ DOMÁCNOST

Nějaké ty šrámy si nosím i na duši. Víím, že mě táta nechtěl, byl jsem zkrátka taková nehoda. Jednou mi to v návalu zlosti dokonce řekl: „Nikdy jsem tě nechtěl!“

Často u nás panovala divoká nálada, rodiče bývali v jednom kuse v sobě. Když jim oběma ujely nervy, nastala pravá itálie. Máma se uměla pořádně vytočit a rozjet to. Vjeli si do vlasů a řezali se jako koně. Když jsme ještě žili v Bennetts Road, pamatuji si, jak jednou máma vzala tátu po hlavě flaškou a ten ji v sebeobraně rval ruku. Vypadalo to opravdu škaředě, ale druhý den se spolu zas bavili, jako by se nic nestalo. Dost zvláštní.

Vzpomínám si, že se hádali také se sousedy odvedle. Máma byla právě na dvorku, který byl od sousedů oddělen dřevěným plotem. Někdo si vzal zřejmě do úst naši rodinu a mámu to dostalo do ráže. Podíval jsem se z okna ložnice a uviděl ji, jak se nahnula přes plot a vzala sousedku po hlavě koštětem. Pak se do toho vložil táta a nakonec i soused. Rozjeli takovou bitku, že ten plot vyvrátili. Nato se za děsivého řevu rozpoutal boj na blízko, zatímco já vše sledoval z okna v prvním patře a bulel.

I já to vždycky schytil, když jsem něco provedl špatně. BáI jsem se proto cokoliv dělat, abych náhodou nedostal. Tak to ale tehdy chodilo v mnoha rodinách, lidi se do sebe pouštěli a dostávali co proto. Na tom se nejspíš moc nezměnilo. V mládí jsem s tátou nevycházet dobře. Říkal pořád: „Nedostaneš žádné pořádné flek jako támhleten. Chce se stát účetním a co vůbec chceš ty?“

Při každé příležitosti mě shazoval a máma se k němu ráda přidala: „Buď si sežene pořádné místo, nebo poleť!“

Proto jsem chtěl být úspěšný, chtěl jsem jim ukázat, čeho jsem schopný.

Jak jsem vyrůstal a přibývalo mi let, nastal okamžik, kdy jsem se rozhodl přestat všechny ty ústrky snášet. Jednou jsem se takhle rozvaloval na gauči a otec se mi chystal jednu vlepít. Chytil jsem ho za ruku a zastavil ho. Málem ho z toho kleplo a skoro plačtivě

vykřikl: „Tohle si ke mně dovolovat nebudeš!“

Bylo to nepříjemné, ale od té doby už na mě nevztáhl ruku.

Když mi bylo devět nebo deset, zemřel mi děda. Stonal doma, byl velmi nemocný a upadl do bezvědomí. Ležel v posteli a mým úkolem bylo hlídat, jestli se neprobere. Seděl jsem u něj, omýval mu tvář a občas se tam přišel podívat i táta. Byl jsem u toho, když se dědy zhostil smrtelný třes. Vydal ze sebe chraplavý zvuk a skonal. Bylo mi smutno a zároveň jsem pociťoval úzkost. Pozoroval jsem členy rodiny, jak přicházejí a odcházejí, a zdálo se mi, že také nejsou ve své kůži.

Od té doby jsem viděl umírat ještě jednoho nebo dva lidi. Asi před pětadvaceti lety jednu starou, vybraně oblékanou a rozvážně mluvící dámu, která bydlela přes ulici. Přezdívali jí Bobulka, dokonce i její dcera jí tak říkala. Co týden jsem se u ní stavoval a ona říkala: „Tak jo, dáme si brandy.“

Jednoho dne se ke mně přiřítla její dcera a volala: „Poběž k nám, rychle k nám! Honem!“

Přiběhl jsem tam a uviděl starou paní na podlaze. Trochu jsem ji nadzvedl, podepřel rukama a přikázal: „Volej sanitku!“

Dcera vyběhla z místnosti a v tom okamžiku mi stará paní v náručí vydechla naposled. Průběh byl úplně stejný: chraplavý zvuk a... konec. V tu chvíli jsem si vzpomněl na dědu.

Zůstal jsem u ní, dokud nepřijela pohotovost. Její parfém jsem pak cítil úplně všude. Od té doby jsem se s takovou vůní už nikdy nesetkal. Navždy mi zůstala mi spojená s dotekem smrti.

3 CUKRÁRNA NA PARK LANE

Když mi bylo asi deset, přestěhovali jsme se na Park Lane v Astonu. Aston byla příšerná, gangy prolezlá a drsná birminghamská čtvrť. Rodiče tam koupili cukrárnu, ale zanedlouho v ní začali prodávat i ovoce a zeleninu, palivové dříví, konzervy a možné. O půlnoci nám klepali lidi na dveře: „Můžem si koupit cigarety?“

V takovém obchodě prakticky nikdy nemáte zavřeno.

V krámu bylo všechno, co lidi potřebovali, a kromě toho se stal i místem, kde se setkávali. Někteří věčně bloumali u vchodu a vyměňovali si drby: „Viděli jste tu a tu, jak se nosí v novém...“

A tak pořád dokola. Někdy ani vůbec nenakupovali, jen celé hodiny klábosili. Máma stála za kasou a poslouchala.

Obchod vedla máma, protože táta pracoval v Midlands County Dairy a nakládal mlékařská auta, což dělal jednak proto, aby zajistil rodinný rozpočet, a jednak proto, že tam byl mezi svými. Později koupil další krámeček ve Victoria Road, také v Astonu, a začal prodávat ovoce a zeleninu.

Naším se v Astonu líbilo, mně ale ne. Krám jsem nenáviděl, protože v něm bylo vlhko a zima. V patře byly jen dvě ložnice, v přízemí obývací, kuchyně a venku na dvoře záchod. Nešlo si tam přivést kamarády, protože obývací sloužil zároveň jako skladiště – byl plný fazolí, hrachu a různých plechovek. Takhle jsme si tam žili. Ze všech stran se na člověka valily podělané přepravy a další krámy všeho druhu.

Byli jsme v okolí první, kdo měl telefon. Tehdy to byl docela luxus, ale závisely na něm dodávky zboží. Obvykle stával na nějaké krabici, ale když jsme měli hodně zboží, tak se nacházel někde mezi ním.

„Kde je telefon?“

„Á, tadyhle.“

Ten obývací byl děsně malý. Měli jsme tam gauč, telku a za ní všechny ty plechovky s fazolemi, ovocem a vším možným.

A telefon.

Kdesi.

Měl jsem svůj vlastní pokoj, ale jen do té doby, než jsem ho musel začít sdílet s Frankiem. Byl to jen nájemník, ale naši se k němu měli jako k vlastnímu. Přišlo mi hrozně divné, když se u nás objevil poprvé a rodiče řekli: „Tak, tohle je tvůj novejš... brácha. Frankie chce bejt něco jako tvůj brácha.“

Bylo to pořádně uhozené. Bylo mi, jako kdyby někdo přišel a všechno mi sebral, protože se mu naši začali věnovat daleko víc než mně, a já měl pořádnou zlost. Myslím, že mi tehdy bylo jedenáct a Frankiemu asi o tři čtyři víc. Měl jsem ho částečně rád, když mi kupoval různé věci, ale zároveň jsem ho nesnášel, protože jsem se s ním musel dělit o svůj pokoj. Bydlel u nás řadu let. Ale nakonec jsem ho dostal pryč já.

Tenkrát mi mohlo být sedmnáct, ale o holkách jsem věděl mnohem víc než Frankie, který celou dobu vysedával doma. Když za mnou jednou přišel na vystoupení, představil jsem ho jedné holce. Nečekal jsem, že mu tak učaruje, ale pořádně to s ním zamávalo. Konečně potkal někoho jako ona a byl totálně paf...

Táta z toho moc radost neměl. Řekl: „Tahle ženská se mi vůbec nelíbí!“

Frankie u ní ale začal bydlet, což tátu pořádně štvalo. Cítil jsem se trochu vinen, že jsem to způsobil, když jsem je spolu seznámil. Na jednu stranu jsem měl radost, že půjde konečně z baráku, ale na druhou mi ho bylo líto.

Nakonec se k ní odstěhoval nadobro. Táta jeho odchod zřejmě uspíšil, a tak Frankie odešel ve zlém. Od té doby s naší rodinou není v kontaktu. Zmizel.

Už jsem ho nikdy neviděl.

4 ŠKOLA RANAŘŮ

Začal jsem chodit na Birchfield Road School, „moderní střední školu“, jak se jí říkalo. Do této školy se nastupovalo asi v deseti letech a v patnácti se odcházelo. Stála zhruba čtyři míle od našeho domu a jezdil tam autobus, který však býval často plný. A také stál penci, kterou jsem ušetřil, když jsem šel po svých.

Svého prvního kamaráda Alberta jsem potkal právě tam. A také Ozzyho, který chodil o rok níž. Albert bydlel kousek od Birchfield Road. Pravidelně jsem k němu docházel na oběd a on zas občas přišel k nám. Tak takhle vypadal celý můj společenský život, ven jsem totiž moc nechodil. Rodiče mě nepouštěli. Byli v tomhle ohledu zásadoví a přehnaně úzkostliví. Také byli přesvědčeni, že jakmile vypadnu, bude hrozit nějaký malér: „Opovaž se udělat nějakéj průšvih!“

Tak jsem většinu času trávil ve svém pokoji. Dodnes mi nevadí být sám. Samozřejmě se rád dostanu mezi lidi, ale když ne, tak mě to nijak netrápí.

Rodiče měli k obavám důvod. Náš krám stál naproti třem, možná čtyřem řadovým domům, vedle kterých se nacházel obrovský prostor plný harampádí. Nevím, jestli ho měla na svědomí bomba z druhé světové války – možná tam stál dům, který normálně strhli, ale my tomu říkali „vybombardovaný baráky“. Srocovaly se tam lidi z různých gangů. Když šel někdo kolem, mohli ho zbít, nebo dokonce pobodat. A pokud tam chodil často, jako například já, pak se ocitl přímo na jejich hledáčku. Proto jsem začal cvičit, posilovat s činkami a tak, abych se dokázal ubránit. Začal jsem chodit na judo a karate a později jsem přibral ještě box. Původně jsem s tím začal proto, abych se nestal jejich obětí, ve skutečnosti jsem ale chtěl konfrontaci.

Ve škole jsme měli s Albertem dvoučlenný gang. Nosili jsme kožené bundy s nápisem „The Commanchies“ na zádech. A tak jsme si také říkali – Komančové. Vedení se nám pokoušelo ty bundy zakázat, ale já neměl na sebe nic jiného. Ne že bych odmítal chodit

v něčem jiném, ale naši si zkrátka nemohli dovolit pořídit mi podělanou školní uniformu. Měl jsem jen jedny džíny a tuhle bundu.

Jelikož jsem posiloval a Albert byl urostlý chlapík, získali jsme ve škole patřičný respekt. Nikdo si s námi nic nezačínal, protože se vědělo, že by dostal nakládačku. Dokonce i starší spolužáci se od nás drželi stranou. Naše škola byla kompletně založena na mazáctví. Mohlo tam dojít i k pobodání, a tak jsem s sebou chvíli nosil nůž. Nevyžíval jsem se v násilnostech, ale takhle to tam tehdy prostě chodilo. Když jsi nedal ránu jako první, tak jsi ji inkasoval sám. Proto jsem se celou školu s někým řezal.

Blízké okolí našeho krámu kontrolovali členové astonského gangu, kteří chtěli, abych se k nim přidal. Tehdy mi bylo takových dvanáct třináct. Párkrát jsem za nimi na tom jejich „vybombardovaném plácku“ byl, ale nakonec se žádné bratříčkování nekonalo. Pár z nich u nás v krámu totiž kradlo, a tak s nimi žádné paktování nepřipadalo v úvahu. Jednou jsem jednoho z nich načapal při krádeži a vyběhl za ním ven, že ho sejmu. Bydlel jen pár baráků od nás. Vběhl domů a já začal bezmocně kopat do dveří, abych se za ním dostal. Takhle se na ně muselo, po zlém. Na nic jiného totiž neslyšeli.

Mohli se do mě kdykoliv v pohodě pustit, ale díky tomu, že jsem žil v jejich rajónu, nebylo tak zle. Pořád mleli o tom, jak se řežou se sousedním gangem. A také jeho členové mě pokládali za součást astonského gangu. Já do něj sice nepatřil, ale svým způsobem to tak nějak vypadalo.

O pár let později jsem musel cestou do práce procházet rajónem toho druhého gangu. Většinou jsem potkával jednoho týpka, který byl jejich bossem. Ráno byl neškodný, ale pozdě večer, když měl kolem sebe celou partu, to už bylo úplně jiné kafe. Základem úspěchu bylo se tudy nepozorovaně proplížit ještě předtím, než se začali houfovat. Připomínalo to tajný pouliční závod. Jednou jsem nestihl utéct a dostal nakládačku, jak zákon káže. Buď se jim člověk musel postavit, nebo s nimi péct, ale já s nimi péct nechtěl.

Říkal jsem si, že bych mohl dělat něco, kde bych uplatnil box; stát se třeba vyhazovačem v nočním klubu nebo tak něco. Představoval jsem si, jak stojím na pódiu a pode mnou dav. Nevěděl jsem přesně, co tam dělám, ale tušil jsem nějaký kontaktní sport, boj před

publikem. Nakonec když jsem to všechno zažil a viděl, jsem si uvědomil, že to všechno byly sny. Byly však o hraní na kytaru!

Škola mě nezajímala, čemuž odpovídaly také mé známky. Kdykoliv si zavolali rodiče do školy, máma mi pak vynadala: „To je neskutečný! Děs a hrůza! Co tam proboha děláš?“

Co si o mně učitelé a ředitel myslí, mi bylo u zadku, zajímalo mě jen co naši. Šíleli, když jsem dělal problémy. Dělal si hlavu z toho, co řeknou lidi. Jedna paní povídala... V krámu to bylo samé: „A už jste slyšeli, co se stalo tomu a tomu? Představte si, byli u nich doma policajti...“

Drby a zase jen drby. Lidé netušili, co se děje před jejich vlastním prahem, zato o druhých věděli naprosto všechno. Jakmile měl někdo špatné známky, hned si o tom cvrlikali vrabci na střeše.

Ve škole nás s Albertem rozesadili, protože jsme spolu hrozně zlobili. Buď jsme po někom něco házeli, nahlas se bavili nebo jinak vyrušovali, a tak nás učitelé často vykazovali ze třídy. To jste pak museli stát na chodbě, dokud nezvonilo, a když nás vyhodili s Albertem oba, každý musel jinam. Někdy šel kolem ředitel, a když si nás všiml, dostali jsme rákoskou. Také nás mohli nechat po škole, i celou hodinu, která nám připadala jako věčnost.

Ředitel nás buď přetáhl přes ruce, nebo si nás ohnul přes koleno a vyplatil rákoskou nebo pantoflem. Jeden učitel nás dokonce mlátil obřím kružítkem. Nejdřív se kontrolovalo, jestli jsme si nedali do gatí učebnici. Pak přišlo „šest mlaskavejch“, tedy šest ran rákoskou. A také jsme milostivě dostávali na výběr: „Tak kam to bude, na zadek nebo přes ruce?“

Jakmile učitelé takový trest vykonali, museli o tom provést záznam do černé knihy. Když nás zas při něčem chytili, podívali se do knihy a říkali: „Vždyť tys dostal před pouhými dvěma dny!“

Spoustu učitelů už si vůbec nepamatuji. Pan Low učil hudebku. Vlastně jsem se od něj nic nenaučil, protože „hudba“ v pojetí školy spočívala jen v hraní na zobcovou flétnu. To je všechno, co jsme tam dělali, hráli na tu podělanou písťalu. A pak tam byl pan Williams, matikář. Zvláštní, že jsem si ho zapamatoval, protože matika byla jediný předmět, na kterém jsem nikdy pořádně nebyl. Nenáviděl jsem ji a při hodinách jsem se tak ostentativně užíral nudou, že mě pokaždé vyrazil. Někdy jsem ani nemusel nic provést,

jen jsem vešel do třídy a ozvalo se rázné „ven!“

Docela na palici. Ale takhle to fakt bylo a tímto způsobem se tenkrát řešili problémy.

5 ZE STÍNU NA VÝSLUNÍ

Táta i jeho bratři hráli na tahací harmoniku, byli docela muzikantská rodina. Já naopak ze všeho nejvíc toužil po bicí soupravě. Neměl jsem ji ale kam dát a navíc bych do ní asi těžko mohl mydlit v baráku, a tak přede mnou stála jednoduchá volba – akordeon, nebo nic. Bylo mi tak deset, když jsem na něj začal hrát. Dodnes mám fotku, jak stojím na dvorku i s tím prokletým akordeonem.

Doma jsme měli gramofon nebo přesněji „rádio-gramofon“, soupravu sestávající z gramofonu, rádia a dvou reproduktorů a já měl ještě malý tranzistorák. Byl jsem skoro pořád ve svém pokoji, a co jsem měl asi tak dělat jiného než poslouchat muziku? Sebrat se a jít do obýváku jsem nemohl, protože jsme reálně žádný neměli. Tak jsem poslouchal stanice Top 20 nebo Radio Luxembourg, kde hráli moji oblíbenou hudbu. Posadil jsem se ve svém pokojíku a poslouchal z tranzistoráku skvělé instrumentální kytarové kapely, jako třeba Shadows. Díky tomu jsem také zatoužil po kytarě. Moc se mi líbil její zvuk, byl to úžasný nástroj a už jsem měl jasno – to, co fakt chci, je hrát na kytaru. Nakonec mi ji máma koupila. V tomhle směru byla bezvadná, tvrdě pracovala a dokázala našetřit. Jako levák jsem měl tehdy dost omezený výběr: „Levoruká kytara? Co to jako je?“

V katalogu jsem si vyhlédl elektrickou kytaru Watkins Rapier. Stála kolem 20 liber a máma ji koupila na týdenní splátky. Můj levoruký Watkins měl dva snímače, pár malých chromových přepínačů a také k němu byl zesilovač Watkins Westminster. Sebral jsem od našeho gramofonu jeden reprák a připojil si ho k zesilovači, což nebylo úplně šťastné řešení. Ale moc na tom nezáleželo, naši si tenkrát muziku stejně vůbec nepouštěli.

Na tuhle první soupravičku jsem tehdy hrál ve svém kutlochu. Poslouchal jsem Top 20 a čekal, až budou hrát Shadows, abych si je mohl nahrát přes mikrofon na cívkový magnetofon a podle pásky se pak učil. Později jsem dostal jejich desku, pouštěl si ji pořád dokola a učil se z ní všechny písně. k Shadows jsem se často rád vracel,

protože mám rád riffy a melodie. Vždycky jsem se snažil hrát na kytaru melodicky, protože na melodii stojí celá muzika. Tenhle přístup mám od svých úplných začátků. Pořád se ho držím a je pevnou součástí mé skladatelské metodiky.

Líbili se mi i Beatles, ale Shadows a Cliff Richard vycházeli daleko víc z rokenrolu než oni, a tak mi byli bližší. Samozřejmě jsem měl rád i Elvise, ale ne tak jako Cliffa a Shadows, protože ti byli má krevní skupina. Cliff byl v Anglii slavnější než Elvis a o tom to možná tak trochu bylo. Párkrát jsem se s Cliffem setkal, ale nikdy jsem mu neřekl: „Hele, já bejval tvůj velkej fanda.“

Po škole jsem si vždycky zalezl nahoru do pokojíku a několik hodin jsem hrál na kytaru. Opravdu jsem na ní dřel, jak jsem jen mohl, ale kapely, které by nám klepaly na dveře, abych s nimi šel hrát, nikde. Proto byl také můj první hudební podnik spojený s Albertem. Chtěl se ujmout zpěvu a já dostal na starost hudební stránku projektu. Neuměl vůbec zpívat, ale byl přesvědčen, že umí. Jejich domov byl luxusní – měli dva obývací pokoje. Nakvartýrovali jsme se do toho předního, já se svým zesilovačem a kytarou, Albert se zpěvem a odvedle se neustále ozýval zlostný křik Albertova otce: „Přestaňte už s tím bordelem! Nemůžete jít někam jinam?“

Uměli jsme jen jedinou píseň, „Jezabel“ od Frankieho Lainea. Bylo nám tak dvanáct třináct, když Albert vyřvával: „If ever the devil was born, without a pair of horns, it was you, Jezebel, it was you.“

Tak takhle to celé začalo.

Později jsem se dal dohromady s jedním pianistou a jeho bubeníkem. Byli o dost starší než já a nabídli mi, abych bych si s nimi zahrál v místní hospodě. Tehdy jsem ještě neuměl pořádně hrát, ale oni byli přesvědčeni, že jsem borec. Zahrál jsem si s nimi jen párkrát. Byl jsem přitom hrozně nervózní, ale konečně se něco začalo dít.

„Panečku, hraní! A v hospodě!“

Ještě mi nebylo ani tolik, abych směl do hospody, a přesto už jsem tam odehrál svá první vystoupení.

Ron a Joan Woodwardovi bydleli nedaleko našeho krámu. Ron k nám často chodíval a skoro každý večer si s tátou povídali a vykuřovali. Trávil u nás víc času než doma a tak trochu se z něj stal další adoptovaný syn. Byl o nějakých deset možná patnáct let

starší než já, ale rychle jsme se skamarádili. Přemluvil jsem ho, aby si koupil baskytaru. Začal se na ni učit, a dokonce jsme odehráli pár malých vystoupení. Každý se ptal: „Hele, není von už tak trochu starej?“

A já odpověděl: „Je to můj kámoš a chce v té kapele hrát.“

Tak to fungovalo – tvůj kamarád by měl být i v tvé kapele.

„A umí hrát?“

„Neumí, ale je to můj kámoš!“

V kapele jsme měli ještě doprovodného kytaristu a bubeníka. Zkoušeli jsme obvykle třikrát týdně v mládežnickém klubu, což byla paráda. Od pidlikání v pokojíku až po živé hraní se spoluhráči, to byl úžasný pokrok. Doprovodný kytarista Nigel byl protivný fouňa. Jednou při zpívání dostal pecku proudem od neuzemněného mikrofonu, svíjel se na podlaze a užíval si pořádný elektrický šok. Protože ho nikdo neměl rád, řekli jsme si – dobře mu tak. Nakonec jsme ho ale odpojili, a tak přežil. V důsledku toho byl pak jako vyměněný, jako by ho šok změnil k lepšímu. Nevydržel ale v kapele dlouho, stejně jako ostatní.

Nemohl jsem se dočkat, až vypadnu ze školy. Neměl jsem školu rád a myslím, že ani učitelé neměli rádi mě. Žáci ze školy odcházeli v patnácti, pokud se tam ještě nepřipravovali na vysokou. Patnáct let, což znamenalo pryč odtamtud. I pro mě. Byla to obrovská úleva. Začal jsem si hledat práci a ještě víc jsem se začal věnovat kytaře.

Jak jsem se pořád zdokonaloval, byl jsem mnohem lepší než takový Ron Woodward, a tak jsem začal hrát s další kapelou zvanou Rockin' Chevrolets, kterou jsem považoval za hodně dobrou. Bylo to kolem roku 1964 a mně bylo asi šestnáct. Přišli mi vyloženě profesionální. Uměli perfektně zahrát písně od Shadows, a protože byli o pár let starší než já, uměli také pořádně rozpálit rokenrol. Nikdy jsem nebyl velký fanda muzikantů typu Chuck Berry, Gene Vincent nebo Buddy Holly, ale teď jsem jim začal přicházet na chuť.

Zpěvák Neil Morris byl z kapely nejstarší. Pak tam byl basák Dave Whaddley, bubeník Pat Pegg a doprovodný kytarista Alan Meredith. Tehdy jsem se seznámil s Alanovou sestrou Margareth, a dokonce jsme spolu plánovali svatbu. Náš vztah přetrval déle než Chevrolets.

Už si ani nepamatuji, jak jsem se s nimi dal dohromady. Nejspíš jsem četl nějaký inzerát ve výloze hudebního obchodu. Takhle to chodilo, buď jste se motali kolem hudebnin nebo jste se šli kouknout na jinou kapelu, a tak jste poznávali nové lidi.

Naším se mé hraní po hospodách s kapelou moc nelíbilo. Dokonce jsem musel být do určité hodiny doma, ale brzy vyměkli, mimo jiné i proto, že jsem domů začal nosit nějaké peníze. Rockin' Chevrolets mi situaci doma dále usnadnili tím, že se setkali s mojí mámou. Přišli k nám do krámu a máma jim připravila sendviče se slaninou. Totéž proběhlo za pár let i s Black Sabbath – pokaždé se ptala, jestli by nechtěli něco k jídlu. Pokaždé. To byla moje matka.

Rockin' Chevrolets začali mít napilno. Nosili jsme obleky z lamé, ve kterých jsme hráli všechna vystoupení. Neměl jsem sice na to, abych mohl utrácet za obleky, ale v tomhle jsem nemohl trhat partu. O víkendech jsme hráli po hospodách. Jedna z nich stála v jedné špatné čtvrti Birminghamu a pokaždé, když jsme tam hráli, se to servalo. Vlastně jsme jim k těm bitkám akorát vytvářeli zvukovou kulisu. Také jsme příležitostně hrávali na svatbách, a jednou dokonce v jednom uhozeném společenském klubu pro dvakrát starší publikum, které pořád nespokojeně remcalo: „Hrajete tak nahlas!“

Jak se nám začalo dařit, potřeboval jsem už lepší kytaru. Burns bylo jedno z mála nástrojářství, které vyrábělo kytary pro leváky, a tak jsem si koupil model Burns Trisonic. Měla na sobě přepínač jakéhosi „trisonického zvuku“, ale ať už to mělo znamenat cokoliv, hrál jsem na ni jen do doby, než jsem sehnal levoruký Fender Stratocaster. A také jsem si pořídil zesilovač Selmer s vestavěným echem.

Rockin' Chevrolets se rozpadli poté, co Alan Meredith dostal pádlo. Mojí další zásadní kapelou byli The Birds & The Bees. Šel jsem k nim na konkurz a vyhrál ho. Byli to profesionálové, často hráli, a dokonce měli před sebou turné po Evropě. Rozhodl jsem se jít do toho naplno, skončit v zaměstnání a stát se muzikantem na plný úvazek. Tehdy jsem pracoval v jedné továrně jako svářeč. V pátek ráno jsem tam nastoupil na svou poslední šichtu a při polední přestávce jsem doma mámě u oběda oznámil, že už se na odpolední směnu nevrátím. Ona však trvala na tom, abych tam šel a své pracovní povinnosti poctivě dokončil.

Tak jsem ji poslechl a do práce se vrátil.
Krátko nato se zhroutil celý můj svět.

6 A PROČ MI NEUDĚLÁTE JENOM PRST?

Jak už jsem řekl, byl to můj poslední den v práci. Dělala tam ženská, která ohýbala kusy plechu na stroji a já je pak svařoval. Ten den ale nepřišla do práce, a tak mě postavili k jejímu stroji, protože jinak bych tam mohl akorát tak stát s rukama v kapsách. Nikdy jsem na tom stroji nedělal a ani s ním neuměl zacházet. Byl to velký ohraňovací lis s ovládacím pedálem. Stačilo do něj strčit kus plechu, sešlápnout pedál a dolů se s rachotem spustil razník, který ten plech ohnul.

Ráno vše probíhalo v pohodě. Když jsem se po obědě vrátil, sešlápl jsem pedál a razník mi přistál přímo na pravé ruce. Instinktivně jsem vyškubl ruku zpátky, ale články dvou prstů byly pryč. Zkuste si napřímít prsty na ruce a propojit vrchoły ukazováku a malíku přímkou: na ní končily pahýly mých dvou prostředních prstů a trčely z nich kosti. Všude krev. Nemohl jsem tomu uvěřit. Byl jsem v takovém šoku, že jsem ani necítil bolest.

Odvezli mě do nemocnice a místo toho, aby mi nějak zastavili krvácení, dali mi ruku do nějakého vaku. Ten byl brzy plný, a zatímco jsem se dovolával pomoci, myslel jsem, že vykrvácím.

Zanedlouho někdo do špitálu v krabičce od sirek přivezl scházející konečky prstů. Byly celé zčernalé a rozdrčené, takže je nebylo možné přišít zpátky. Nakonec mi odebrali z paže kožní štěpy a přiložili je na konce zraněných prstů. Nehty byly úplně servané. Vzali tedy štěp z vousu a vložili na místo jednoho z nehtů, aby mohl růst, přetáhli ho kožním štěpem a bylo to.

Pak jsem jen seděl doma jako tělo bez duše. Říkal jsem si, tak a je to, je konec se vším! Přestal jsem věřit ve štěstí. Zrovna když jsem se dostal do skvělé kapely, tak jsem se musel poslední den v práci nadosmrti zmrzačit. Párkrát mě přišel navštívit ředitel plechárny, starší, proplešatělý chlapík s knírkem, jmenoval se Brian. Viděl, jak se utápím v beznaději, a tak mi jednoho dne přinesl EP desku a řekl: „Pusť si to.“

Já odvětil: „Na tohle já teď nemám ani pomyslení.“

Poslech hudby pro mě v tom okamžiku fakticky nebyl tím, po čem bych toužil.

Brian pokračoval: „Měl by sis to poslechnout a já ti k tomu řeknu průpovědku. Tenhle kluk hraje na kytaru jenom dvěma prstama.“

Byl to velký, cikánský, jazzový kytarista Django Reinhardt narozený v Belgii. Hrál skvěle, po čertech skvěle! Řekl jsem si, že když to dokáže on, tak já taky. Briana byl úžasný a prozřetelný, že mi tu desku přinesl. Můj příběh by se asi nebýt něho vyvíjel jinak. Jakmile jsem začal tu muziku poslouchat, rozhodl jsem se, že místo chytání lelků začnu něco dělat.

Na zraněných prstech jsem měl ještě obvazy, ale už jsem se snažil hrát ukazovákem a malíkem. Když už člověk dosáhl určité úrovně, tak bylo nesmírně frustrující vracet se zpátky na začátek. Asi by bývalo nejjednodušší kytaru obrátit a naučit se hrát jako pravák. Přál jsem si, abych mohl vrátit čas, ale pak jsem si řekl, že hraji jen pár let, a tak to bude trvat zase jen pár let, než se naučím hrát tímhle způsobem. Ale pak mi to přišlo příliš dlouhé, a tak jsem se nakonec rozhodl, že budu i nadále hrát jako levák. Počítal jsem i s oběma zraněnými prsty, přestože mi doktor radil: „Nejlepší bude, když muziku pověšíš úplně na hřebík, věř mi. Najdi si nějakou jinou práci.“

Začal jsem uvažovat, že přece určitě existuje něco, co můžu udělat.

Když jsem nějakou chvíli přemýšlel, napadlo mě, že bych si mohl vyrobit nějaké hlavičky, které by seděly na zraněných prstech. Vzal jsem plastovou nádobku od mycího prostředku, roztavil ji, vytvaroval do kuličky a počkal, až vychladne. Pak jsem do ní páječkou dělal otvor, dokud mi neseděl na prst. Další úpravy tvaru jsem provedl nožem a pak jsem to hodiny brousil smirkovým papírem, až vznikl jakýsi náprstek. Nasadil jsem ho na jeden prst a zkusil jím zahrát na kytaru, ale nebylo to vůbec ono. Plast sklouzával po struně, kterou jsem kvůli bolesti sotva dokázal stisknout. Snažil jsem se proto najít něco, co by se přes náprstek přetáhlo. Zkusil jsem kousek látky, ale ten se pochopitelně roztrhal. Ani další druhy látek nedopadly lépe. Pak jsem našel svou starou koženou bundu a kousek z ní vyřízl. Byla to stará kůže, pěkně houževnatá. Upravil jsem ten kousek do tvaru tak, aby sedl na

náprstek a přilepil ho. Nechal jsem lepidlo zaschnout a upravený náprstek vyzkoušel. A světe div se, najednou jsem zas dokázal stisknout struny! Trochu jsem tu kůži obrušoval, ale pak jsem ji musel třením o nějaký drsný povrch naleštit do hladka, abych nemusel struny tisknout tak silně. Muselo to být tak akorát, aby se dalo po strunách snadno posouvat a tisknout je k hmatníku.

Bolest byla cítit i při hře s náprstkem. Na konci mého prsteníku je vidět malinký hrbolek, pod kterým je hned kost. Musím být pořád opatrný, protože když náprstek vypadne a já silně přitlačím strunu, kůže na konci prstu se může roztrhnout. První náprstky, které jsem si vyráběl, vypadávaly v jednom kuse, což pak byl vždycky malér – některý z bedňáků se plazil po pódiu a klel: „Do hajzlu, kam se zas poděl?“

Než jdu na pódium, prsty s náprstky si omotám chirurgickou páskou a pak zakápnu vteřinovým lepidlem a přitlačím. Na konci dne to zase musím dostat od sebe.

Prstýnky jsem ztratil jen párkrát. Během turné s těmi prokletými věcičkami žiji prakticky nepřetržitě. Nosím je stále s sebou. Vozím s sebou náhradní set, stejně jako můj technik.

Odbavení při bezpečnostních kontrolách je další kapitola. Prstýnky mám v krabičce, a když mi projíždějí zavazadlo, ptají se: „Á, copak to tu máme? Drogy?“

A pak přijde překvapení, jedná se o náprstky. Několikrát jsem to musel celníkům vysvětlovat. Oni řekli: „Hustý!“

Sundávání náprstků je otravná věc.

V nemocnici mi teď zhotovují náprstek na prsteník. Ve skutečnosti mi ale vytvářejí úplně celou ruku, i když všechno, co potřebuji, jsou jen články těch dvou prstů, o které jsem přišel. Zeptal jsem se: „Proč mi neuděláte jenom samotný prst?“

„Pro nás je jednodušší udělat celou ruku.“

Takže si asi dokážete představit, co se bude honit v hlavě popeláři, až najde v popelnici ruku. Náprstky, které jsem si z té protézy odřízl, vypadají jako opravdové prsty až na to, že na prsteníku není žádná kůže, ale hrát se s tím takhle dá. Někdy jsou příliš měkké, a tak je nechám zatvrdnout na vzduchu nebo je jemně potru vteřinovým lepidlem, aby byly na dotyk tak akorát. V opačném případě je tření o struny příliš velké. Je to nekonečný proces.

Podomácku vyrobené náprstky se časem opotřebují, ale ty z posledních let docela drží; sedře se jenom kožený potah. Jednotlivé náprstky vydrží asi měsíc, možná půlku turné a jakmile začínám cítit opotřebení, musím provést celý výrobní proces znovu. Používám pořád tu samou kůži z bundy, s níž jsem začal před čtyřiceti lety. Už mi jí moc nezbývá, ale na pár let mi snad ještě vystačí.

Je to primitivní, ale funční. Buď se proces povede, nebo se s tím musíte prát a dělat na tom. Jsou s tím mraky práce. Výroba je jedna věc a hra na kytaru druhá. Při hraní v prstýncích nemáte cit. A navíc ty citlivé konečky amputovaných prstů. Prostě je potřeba se s tím vypořádat tak, aby to pracovalo pro vás.

Můj kytarový zvuk vychází částečně z toho, jak jsem se učil hrát dvěma zdravými prsty, ukazovákem a malíkem. Stisknu akord a provedu na něm vibrato. Zraněné prsty používám většinou při sólování. Struny tahám ukazovákem a naučil jsem se to i malíkem, ale zbylými prsty dokážu hrát jen částečně. Před tou nehodou jsem malíkem nehrál vůbec, ale pak jsem se to musel naučit. Přestože na hraní používám náprstky, jsem tak omezen, že některé akordy nezahraji vůbec. Tam, kde jsem dřív hrál plné akordy, už nemohu, a tak to kompenzuji plnějším zvukem. Když zahraji například akord E, na éčku na třetí struně nasadím vibrato, a tak dosáhnu plný zvuk, jako kdybych měl k dispozici všechny zdravé prsty. Tak se vyvinul styl vyhovující mým fyzickým omezením. Je sice hodně nekonvenční, ale funguje bezvadně.

7 KARIÉRA, KTERÁ VIŠELA NA DOST TENKÉ STRUNĚ

Od té nehody jsem si musel všechno znovu a pořádně promyslet, od náprstků až po samotný způsob hraní. Nemůžu vzít do ruky jakoukoliv kytaru a začít hrát; musí mít správné struny se správnou tloušťkou. S tím vším jsem měl potíže od samého začátku. Tehdy bylo ještě horší, že nebyli žádní výrobci, kteří by dělali extra tenké struny, jež by mi vyhovovaly, a tak jsem si musel poradit jinak.

Tehdy jsem měl ještě Fender Stratocaster. Mnohokrát jsem ho rozebral, abych ho mohl co nejlépe seřídít, pilováním jsem snížil pražce a nastavil optimální výšku dohmatu. Na rozdíl od ostatních hráčů, kteří mají všechny prsty v pořádku, jsem neměl cit v tom, jak silně mám struny tisknout. Měl jsem snahu svírat je silně, jinak mi odskakovaly. Potřeboval jsem mimořádně tenké struny, protože silné jsem nedokázal tahat.

Nejtenčí struny, jaké se tehdy prodávaly, byly jedenáctky nebo dvanáctky. I ty na mě byly příliš silné, ale přesně na takové se hrálo podle populární kytarové školy Play in a Day kytarového lektora Berta Weedona. Hrál na ně každý. Dostali jste jediný typ strun a ty měly tuto tloušťku. Byl jsem první, kdo přišel s nápadem vyrábět tenčí struny, protože jsem zjistil, že by se s nimi hrálo snadněji. Tvrdé struny mi v případě sklouznutí náprstku mohly protrhnout kůži. Také jsem na ně neměl v prstech dost velkou sílu a hraní na ně mi působilo bolest. V krámech s hudebníky říkali: „Tenčí nedostanete. Jsou jen tyhle.“

A já na to: „Dobře, a existují vůbec nějaký jiný, tenčí struny?“

„Ne. Jenom struny na bendžo.“

„Tak mi jedny dejte.“

Natáhl jsem na kytaru dvě nejtenčí bendžové struny, h a vysoké e, a na ostatní pozice jsem pak mohl použít tenčí struny a ulehčit si tak hraní. Tím jsem se zbavil nejtlustší struny E a na její místo natáhl A. Fungovalo to! Z nouze se zrodil můj vynález – tenká sada vzniklá kombinací bendžových a kytarových strun.

Ladění kytary bylo posloupností pokusů a omylů. Když jsem podladil strunu A na tón E, měla tendenci drnčet o pražce. Uměním bylo kytaru nejen takto naladit, ale pak na ni ještě hrát.

Po nějakém čase, když už kapela vydala první album a začalo se jí dařit, jsem navštívil pár výrobců strun a pokoušel se je přesvědčit, aby začali vyrábět sady tenčích strun. Jejich uvažování bylo mimořádně konzervativní: „Blázníte? To nemůže fungovat! Takový struny by nikdy neladily!“

Já se však nedal: „Ale blbost, ladily! Sám to vím nejlíp, protože na takový hraju!“

Trvali však na svém: „Vždyť by je lidi nekupovali! Co by tak asi s nima dělali?“

Názory všech těch výrobců byly v tak dokonalé shodě, až jsem sám začal uvažovat, že by je možná fakt nikdo nechtěl, že jsem možná jediný, kdo po nich touží, protože jenom mně usnadní hru a umožní tahat struny. Nakonec však zástupce společnosti Picato Strings z Walesu prohlásil: „Dobrá, vyrobíme je.“

To se psal rok 1970 nebo snad 1971. Vyrobili mi první sadu tenkých strun. Hrálo se mi na ně skvěle, měly dobrý zvuk a dlouhá léta jsem je používal. Tenké struny se staly módním trendem, kytaristé po celém světě na ně začali hrát a na jejich výrobu se pak samozřejmě vrhli všichni výrobci. Dodnes se však najdou lidé, kteří tvrdí: „Plnej zvuk z nich ale nevymáčkneš.“

Dokonce jsem spolupracoval s producenty, kteří mi říkali, že potřebuji tvrdší struny, abych měl pořádně hutný zvuk.

Má odpověď na tuto moudra je prostá: „Nikdy jsem na tlustý struny nehrál a zvuk mám jako kráva!“

8 SETKÁNÍ S BILLEM WARDEM A THE REST

Po tom úrazu trvalo nejmíň šest měsíců, než ustoupily nejhroší bolesti a než jsem se začal dávat dohromady. Cítil jsem se nesvůj a pořád jsem schovával zraněnou ruku. To samé s hraním – nesnášel jsem, když se na mě někdo díval.

„Co máš s prstama?“

Později jsem zaslechl i názor, že je to cool. V New Yorku byl jeden učitel kytary, který žákům ukazoval, jak hrát moje věci. Také měl pár vyrobených náprstků a třebaže měl prsty v pořádku, byl přesvědčený, že pomáhají při hraní.

K hraní s kapelou jsem se vrátil poté, co jsem se setkal s Billem Wardem. Hrál s kapelou The Rest a jednou za mnou přišel s celou kapelou do krámu. Pokoušeli se mě přesvědčit, abych s nimi šel hrát, zatímco dovnitř přicházeli lidé nakupovat. Řekl jsem jim: „Dobrý, tak to zkusíme.“

Zněli fakt profesionálně, protože měli dva zesilovače Vox AC 30. Také já ho měl, a když člověk uviděl tři AC třicítky a tři Fendery, musel si pomyslet: „Hrome, to musí bejt mazec kapela!“

Psal se rok 1966 nebo 1967. Hráli jsme ve složení Bill Ward na bicí, Vic Radford na kytaru a Michael Pountney na baskytaru. Zpěvák Chris Smith přišel až později, protože v začátcích The Rest zpíval Bill a šlo mu to dobře.

Tehdy jsme měli hluboko do kapsy. Bill obcházel kluby a hospody a sbíral polámané paličky po jiných bubenících. Nemohl si dovolit kupovat nové, a tak hrál těmi rozsekanými. Vic Radford měl také jeden prst pryč. Myslím, že strčil prostředník do dveří a bylo po něm. To, že neměl prst, mi tak nějak pomáhalo, protože jsem nikdy nepotkal nikoho se stejným hendikepem. Řekl jsem si – hustý, dva a ve stejný kapele! Dokonce vyzkoušel i jeden můj náprstek, ale s nimi se musí opravdu dlouho pracovat, aby fungovaly, jak mají. Je to jako jiný svět, naprosto jiný styl hraní, při kterém musíte změnit všechna dosud platná pravidla, což jsem já

udělal.

Já se žádných pravidel nedržel, vytvořil jsem si svá vlastní.

Měli jsme spoustu převzatých věcí: něco od Shadows, něco od Beatles a snad i od Stounů, víceméně to, co hráli na Top 20. Kdybychom nehráli popík, tak by nás nikde nechtěli. The Rest byla docela oblíbená kapela a její jméno pomalu začínalo dostávat zvuk, i když jen lokálně. Hráli jsme ve společenském klubu Midland Red Clubu umístěném ve vozovně Midland Red Bus Depot. Chodili tam všichni, kdo v okolí pracovali, a každý týden tam hrála živá muzika. Vystupovali jsme obvykle po týdnu na střídačku s druhou kapelou, v té hrál John Bonham. Neohrál se v ní však moc dlouho, protože hrál tak hrozně nahlas, že mu dali padáka. Pak se tam ukázal ještě s další kapelou, ale zakrátko se ho také oni ze stejného důvodu zbavili. Měl přepravku na bicí se jmény kapel, s kterými hrál a všechna byla přeškrtnaná. Ta jména se postupně zmenšovala, aby se mu tam všechna vešla.

To bylo ještě předtím, než měly kapely zvukové systémy a než se bicí ozvučovaly. John hrál jen akusticky. Řezal do toho neskutečnou silou. Hrál pekelně nahlas!

Rockin' Chevrolets se už dávno rozpadli, ale stále tu byla sestra Alana Mereditha Margareth.

Byl jsem hodně žárlivý a neustále Margareth chránil. Jednou jsme někde hráli s The Rest a já si všiml, jak ji někdo otravuje. Položil jsem kytaru, seskočil z pódia a rovnou za tím týpkem. Jednu jsem mu natankoval a pak jsem se vrátil a pokračoval v hraní.

Prostě jsem se s tím nepáral...

Jindy jsme se zase procházeli Astonem a já si šel odskočit, zatímco Margareth na mě čekala venku. Když jsem se vrátil, stála kolem ní banda chuligánů, kteří na ni doráželi. Začal jsem vidět rudě. Nastoupil jsem k chlapíkovi, který stál nejbliž, chytil ho a natáhl mu ji. Ostatní našťestí vzali roha. Tehdy jsem to většinou řešil takhle. Pokaždé někde nějaká bitka. Teď už jsem konečně vychladl.

Můj vztah s Margareth přežil dokonce i The Rest. Ti se rozpadli poté, co se baskytarista oženil a nechal muziku plavat. The Rest byla krátká epizoda, kapela, která svého času odváděla dobrou práci po hospodách. Jen málo se ví, že se jádro téhle party stalo součástí

kapely Mythology...

V době, kdy vznikali Black Sabbath, jsem začal chodit s Margaretinou mladší sestrou Lindou. Bylo dost zvláštní chodit do toho samého domu, ale za někým jiným. Zatímco já seděl v autě a čekal na Lindu, v jiném autě přijel klučina, aby vyzvedl Margareth.

S Lindou jsme se přestali stýkat, když jsem poprvé vyrazil na evropské turné. Po návratu jsem jí řekl, že se chci rozejít, protože mi Evropa otevřela oči a ukázala úplně jiný život, než jaký jsem znal dříve, když jsem trčel v Birminghamu.

9 BEZCÍLNÝ BĚH PO PRACOVNÍCH ŠTACÍCH

Po ukončení školy se ode mě očekávalo, že se zapojím do pracovního procesu. První práci jsem sehnal přes jednoho tátova známého, který vlastnil instalátérskou firmu. Práce se odehrávala na staveništi, a protože se bojím výšek, ani jsem se tam neohřál.

Další „převratná“ štace mé zaměstnanecké kariéry představovala úmornou práci na výrobě stahovacích kroužků na gumové hadice. Jednalo se o úkolovku, takže jsem si vydělal podle toho, kolik kusů jsem vyrobil. Hrozně jsem si při tom oddělal ruce a pak jsem si řekl – vždyť já s nima přece musím hrát! A tak jsem i odtamtud vypadl jako namydlený blesk.

Potom jsem dostal flek ve velkém hudebním obchodě Yardley's v centru města, kde se scházeli všichni muzikanti. Zaměstnanci museli umět hrát, aby zákazníkům mohli předvést, jak nástroje a příslušenství fungují. Řekl jsem si, že to bych přesně mohl dělat: „Takhle ta kytara hraje a takovejhle zvuk z ní dostanete.“

Místo toho jsem však měl za úkol vyndávat všechny ty věci z výlohy – vyčistit bicí soupravu a dát ji zpátky, vyčistit kytary a dát je zpátky. Tak jsem si řekl, počkat, a kdy si jako budu moct taky sednout a zahrát si? Pak tam došlo ke krádežím, a protože jsem byl nový, padlo podezření na mě. Vyšetřovali mě a podezření mi zůstalo na krku, dokud nedopadli pachatele. Štvalo mě, jak se mnou jednali a že mi přidělili jen nádenickou práci, a štvalo mě, co přihodilo. Tak jsem to tam zase zabalil a šel hledat novou práci.

Tyhle odchody z krátkodobých zaměstnání se však nesetkávaly s velkým pochopením u mých rodičů. Co čas na mě udeřili: „Kdy už si najdeš nějakou pořádnou práci místo toho tvýho brnkání na kytaru?“

Po odchodu z Yardley's jsem začal dělat svářeče v té plechárně, kde jsem přišel o prsty. Po vyléčení jsem dostal místo u firmy B&D Typewriters. Prošel jsem řídičským školením a vyfasoval dodávku. Musel jsem nosit oblek a opravovat rozbité psací stroje u zákazníků.

Když jsem nějaký spravoval, všude se válely šroub-ky: kdepak je jenom šroubek odtud a kde odtamtud, bože, to snad ne, ty šroubečky, co patří sem a támhle!

Ale měl jsem tu práci docela rád, protože jsem při ní potkával zástupy holek. Zatímco jsem jim opravoval psací stroje, nemohly pracovat a začaly na mě mluvit, a já pak neměl jinou možnost, než se s nimi začít vybavovat, což se však trošku obrátilo proti mně, protože ty holky začaly volat k nám do kanceláře a stěžovat si, že se jim stroj zase rozbil. Šéf pak na mě vždycky vyjel: „Vždyť's tam byl před pár dnama, já myslel, žes to opravil!“

„Taky, že jo!“

„Dobrý, ale chtěj, abys tam přijel, protože jim zas něco nefunguje. Tak se seber a jed' tam!“

Na místě jsem zjistil, že se strojem nic není, ale ty holky si prostě myslely, že když jsem se s nimi posledně bavil, budu se s nimi chtít bavit zas. Docela sranda. Té práce jsem nakonec nechal, protože jsem měl čím dál víc koncertů s The Rest, často jsem chodil pozdě a už to tak prostě dál fungovat nemohlo.

Potom jsem už nikdy do žádné práce nenastoupil.

10 JAK TŘI ANDĚLÉ ZACHRÁNILI HEAVY METAL

Jakmile jsem udělal řidičák, koupil jsem si sportáka model MGB. Bylo mi asi osmnáct devatenáct, pracoval jsem a přispíval na domácnost. Máma nechtěla, abych si ho pořizoval, protože taková auta mě přivádějí do varu. A taky jsem v něm měl vážnou nehodu.

To takhle jedu po víceproudové silnici a předjíždím nějaké auto. Kouknu se a vidím za volantem holku. A vtom... prásk! Musel jsem přes něco přejet, protože mi odešly dvě gumy, a tak jsem se katapultoval z vozovky. Zatímco se auto řítilo do skupiny stromů, spatřil jsem jakási křídla, jak se snášejí dolů. Co si pamatuji, vše se odehrávalo v pomalém sledu. Zní to šíleně, ale viděl jsem tři postavy, jednu vlevo a dvě vpravo, které vypadaly jako andělé. Řekl jsem si, hochu, máš to spočítaný.

Narazil jsem do stromu, auto se převrátilo a já upadl do bezvědomí. Když jsem zas přišel k sobě, ucítil jsem benzin a v hlavě mi blesklo – teď tak kurva ještě vyletět do vzduchu! Byl to kabriolet a neměl ochranný rám, ale protože jsem přistál na měkké zemi, podařilo se mi vysoukat se ven. Byl to pořádný karambol, ale nakonec jsem se dobelhal k silnici. Měl jsem otřes mozku a nevzpomínal jsem si, co se stalo. Nabral mě nějaký kluk a já ho úpěnlivě prosil: „Neříkej nic mejm rodičům, nic jim neříkej!“

Další věc, na kterou si pamatuji, byla máma běsnící u mého nemocničního lůžka: „Ty zmetku bláznivej, taková děsná kravina! To auto sis nikdy neměl kupovat!“

Do hajzlu s tím!

Každý, kdo to, co z auta zbylo, viděl, říkal: „Mohls bejt mrtvej!“ Vrak mi přitáhla domů odtahovka. Když ho máma uviděla, začala znova brečet. I ti servisáci, kteří vrak přivezli, se ptali: „Jak ses jen z toho probůh dostal ven?“

A já na to: „To nevím.“

Mohl jsem být mrtvý, ale odnesl jsem to jen s otřesem mozku. Byl jsem, pravda, taky trochu potlučený, ale nic vážného.

Stále vidím ty tři postavy, byly jako živé. Pomyslel jsem si, Ježíši na nebi, byl jsem spasen. Spasen z nějakého důvodu – mým posláním je ještě tu něco vykonat. Někdo by mohl podotknout, že tím posláním bylo vynalézt heavy metal. Jak vznešený úkol! Ti andělé si při té havárii museli povzdechnout: „Ou, něco se nám tu sere!“

Chvíli mi trvalo, než jsem zase usedl za volant. Musel jsem ale řídit kapelní dodávku, a tak jsem neměl moc času si to pořádně přebrat. A po čase jsem si pořídil dalšího sportáka.

Už ale nikdy nekoukám po holkách, když předjíždím.

11 TRAMPOTY A PATÁLIE NA SEVERU

Když se The Rest rozpadli, dostal jsem nabídku hrát s kapelou Mythology. Působila v Carlisle, městě asi se 70 000 obyvateli na hranicích se Skotskem, nějaké tři a půl hodiny jízdy z Birminghamu. Jeli jsme tam společně s Chrisem Smithem, protože potřebovali i zpěváka. Kapela se ve skutečnosti zúžila pouze na Neila Marshalla, baskytaristu a kapelníka, a na bubeníka, který zakrátko odešel. Vzpomněl jsem si, sláva, vždyť já přece jednoho bubeníka znám! A tak se přidal i Bill Ward. Většina bývalých The Rest se tehdy přemístila do Carlisle a stala se z ní Mythology. Přesun tak byl pro nás logický krok. V Birminghamu jsme hráli jen omezeně, ale Mythology byla v místě svého působiště vyhlášená a měla pořád kde hrát.

Předtím jsem nikdy nevytáhl paty z podělaného Birminghamu, kde jsem žil s rodiči. Přestěhovat se a žít v Carlisle se zbytkem kapely byla pro mě zásadní životní změna. Nikoho jsem tam neznal, a tak bylo skvělé mít u sebe Chrise a později i Billa. Bydleli jsme v Compton House, což byl velký činžák rozdělený na jednotlivé byty. V horním patře jsme měli obývací a kuchyňku a dole sdílenou ložnici.

Bydlela zde také domácí s dcerou, ale to ještě nebyli všichni místní obyvatelé. Jednou jsme si chtěli nechat dovézt rybu s hranolky a počítali jsme, kolik porcí máme objednat: „Pro tebe, pro tebe, pro tebe...“

Napočítali jsme ale o jednu víc, než nás bylo, protože se tu ještě nachomýtl nějaký malý kluk, a tak jsme ho zahrnuli do počtu. Řekl jsem Billovi: „Počkej, viděls ho?“

„Jo viděl. Malýho kluka.“

No nazdar, to je tedy záhada! Nebylo vůbec jasné, co se tu dělo. Tak jsem oznámil domácí: „Zní to bláznivě, ale máme pocit, že jsme nahoře viděli nějakýho malýho kluka.“

Ona na to: „Takovejch vosum devět let?“

„Asi tak.“

„Jó, tak ten v tomhle baráku před mnoha lety umřel.“

Byla si tím naprosto jistá. Zemřel právě tady a neměl vůbec hezkou smrt. A nebyl jediný. Také jsme tu viděli malou holku. Ta se tu zřejmě utopila ve vaně...

Nebylo to zrovna povzbuzující. Odevšad na nás doráželi duchové, kvíleli, a kdyby to nebyly jen malé děti, asi bychom si byli nadělali do gatí.

Museli jsme si dávat dobrý pozor, co jsme v domě dělali, mám na mysli randál a takové věci. Párkrát jsme se nametli laciným vínem a dostali podle očekávání čochu. A také jsme si nesměli vodit na byt holky. Za žádnou cenu, tahat si sem ženský? Ani náhodou! Tehdy mi bylo dvacet a Neilovi čtyřicet. Měl důvod nosit nos nahoru, hrával totiž s duem Peter & Gordon. Neil už dříve vedl kapely mnohem zvučnějších jmen než byli The Rest a Mythology, která ale byla zcela v jeho stylu. Hráli jsme víc kytarovek než dřív, hodně bluesovek se spoustou sóla. Díky tomu jsem měl možnost začít opravdu hrát a učit se stavět sóla. A s popularitou kapely rostla současně i ta má. Lidem se líbilo, jak hraji.

Mythology měla výbornou manažerku Moniku Lyntonovou, která pro nás dělala mraky práce a pochopitelně také v jednom kuse říkala: „Měli byste hrát víc popáč, vždyť víte.“

Zkoušeli jsme v obýváku, jen tak potichu, abychom dali věci dohromady. Většinou se jednalo o převzaté věci. Buď jsme je trochu natáhli nebo upravili, aby do nich šlo napasovat sólo. Jeden den jsme zkoušeli doma a na druhý den večer už jsme to hráli naživo.

Také jsme měli pár rockových a bluesových desek. Jednu z nich, Days of Future Passed od Moody Blues jsme pouštěli pořád dokola, i když jsme z ní do repertoáru nezařadili nic. A pak jsme měli desku Supernatural Fairy Tales od skupiny Art. Její zpěvák Mike Harrison se později proslavil u Spooky Tooth. A samozřejmě jsme na plejlistu měli i pár popových věcí mimo tenhle žánr, protože byly žádané a lidi je chtěli slyšet.

V Carlisle jsme hráli na například na radnici, což byl jeden z baráků s děšivou akustikou a klubem Cosmo připomínajícím obrovskou tančírnu, a také v hotelu Globe na Main Street, kde jsme později hráli také s Black Sabbath. Hráli jsme dvakrát až třikrát týdně – nejen v Carlisle, cestovali jsme i do Glasgow, Edinburghu,

New-castlu a do všech těch menších prdelí mezi tím. Tamější publikum bývalo často dost opruz. Dokázali se nadrat jako Skoti a pak to začalo: „Umíte něco vod Stounů? Dejte tam náky Stouny!“

Celou dobu se tam rvali, to bylo celé jejich večerní povyražení. Vzduchem létaly flašky a kdybyste přestali hrát, rozsekali by vám všechno vybavení na padrť. Prostě jste museli pořád hrát. Jedno co, ale hrát. Bylo to jako z filmu Blues Brothers, kde muzikanti museli uskakovat při té skleněné kanonádě. Servali se úplně všichni, až to někdy působilo komicky. Za týden byli zpátky, klábosili spolu, jako by se nechumelilo, a pak se to zas nejednou zvrhlo a začalo nanovo. Bylo šílené pozorovat, jak se všichni spolu řežou, jak holky ječí a jdou tvrdě do sebe.

Jakmile jsme vypadli z domova, mohli jsme si dělat, co se nám zlíbilo, a taky jsme mohli vypadat, jak jsme chtěli. Nechal jsem si narůst dlouhé vlasy a bylo to skvěle ujeté. Lidi z nás měli trochu vítr, protože nikdo jiný takové vlasy tehdy nenosil. Také jsem měl koženou bundu, v níž jsem v podstatě žil, byl jsem na ni pyšný a nosil ji všude. Bill Ward byl v tomhle směru ještě dál: nosil neustále jediné triko a chodil v něm i spát. Bill byl smradlavý dobytek a dodnes se moc nezměnil. Léta jsme mu říkali Smrad'och. Dokonce jsme si pořídili plynové masky a jakmile se objevil, nasadili jsme si je. A Bill na to: „Srandičky, srandičky...!“

A tenhle žertík se taky jednou obrátil proti nám, když nás v Hartlepoolu zastavila policejní hlídka. Všimli si masek v zadní části auta a mysleli si, že jedeme na nějakou vykrádačku. Zatkli nás a odvedli na policejní stanici. Ta představa, že by se tohle odehrálo na Park Lane – lidi by si o tom ještě dlouhá léta vyprávěli.

V Carlisle jsem si poprvé zakouřil hašiš. Pořádně mě to shodilo, skoro do paranoie. Pomyslel jsem si, pane bože, nejsem si jistý, že se mi tohle líbí. Ale naprosto jistý jsem si tím, že se mi nelíbilo, kam nás to nakonec dovedlo. Asi třikrát u nás byl jeden dealer a Neil si od něj kupoval trošku hašiše. Jednoho dne ten kluk, bydlel mimo město, přišel zas a jestli si u nás může nechat kufřík, že má ještě nějaké pochůzky po okolí.

Souhlasili jsme a pak už jsme ho neviděli.

Druhý den kolem sedmé ráno se ozvala rána. Policejní komando vyrazilo dveře a vtrhlo k nám do pokoje. Našli ten kufřík nacpaný

drogami.

Byli jsme v šoku: „To není naše!“

Zavřeli nás a následovalo peklo. Měl jsem neskutečně nahnáno. Ach ne, co jen si teď pomyslí máma s tátou?

Bylo to vlastně poprvé, co jsem něco takového „vlastnil“, a asi potřetí, co jsem to kouřil. Pokoušeli jsme se jim vysvětlit, že ten kufřík není náš. To oni samozřejmě dobře věděli, protože toho kluka sledovali a to je také dovedlo k našemu baráku. Kluka zašili, ale pořád trvali na tom, že nás obviní společně s ním: „Jestli nevyklopíte všechno, co víte... tak tohle budem muset považovat za vaše vlastnictví, jistě rozumíte!“

Hráli to na nás dobře a vyděsili nás k smrti. Drželi nás odděleně a kladli všem stejné otázky. Horečně jsme přemýšleli a říkali si, co už asi vypadlo z ostatních? Zoufalá situace.

Rozneslo se to ve všech novinách, protože to byl trhák: „Kapela zadržena kvůli drogám.“ Byla z toho celonárodní událost a samozřejmě se donesla do Birminghamu a k mým rodičům. Jako bych slyšel sousedy: „Iommiových kluk lítá v drogách!“

Volal jsem mámě, která na mě byla totálně naštvaná, brečela, kvílela a řvala na mě: „Seš hanba celý naší rodiny!“

Seržant Carlton byl policista, který nás zatýkal. Naštěstí mu brzy došlo, že nejsme ti protřelí kriminálníci, po kterých jdou. Pomohl nám se z toho dostat.

Skandál s drogami byl hlavní důvod rozpadu Mythology. Obtížně se pak už hledaly kšefty, a tak jsme se s Billem vrátili do Birminghamu. Musel jsem zase bydlet doma s našima, což bylo sice nepříjemné, ale neměl jsem kam jít.

S Billem jsme to spolu táhli dál. Chtěli jsme založit novou kapelu, a tak jsme se začali poohlížet po nějakém zpěvákovi. Zašli jsme do hudebního obchodu a našli inzerát: „Ozzy Zig hledá kapelu, vlastní aparát mám.“

Řekl jsem Billovi: „Znám jednoho Ozzyho, ale to nebude on.“

Zajeli jsme na uvedenou adresu a zakleпали na dveře. Otevřela nám jeho matka a my se zeptali: „Je Ozzy doma?“

Odpověděla: „Je, chvíličku.“

Otočila se a zavolala: „Johne, máš tu návštěvu.“

Když vstoupil do dveří, šeptl jsem Billovi: „Hele, tak je to von, co